

BOLA SHAXSIGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM VA RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIM MUHITINI TASHKIL ETISH

Usarova Ma'mura Gafforovna

Qashqadaryo pedagogika texnikumi, kafedra mudiri, yetakchi o'qituvchi

CREATING A CHILD-CENTERED AND NURTURING LEARNING ENVIRONMENT

Usarova Ma'mura Gafforovna

Head of Department, Senior Lecturer,

Qashqadaryo Pedagogical Technical College, Uzbekistan

Annotatsiya. *Maqolada bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim va rivojlantiruvchi ta'lim muhitini yaratishning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Ta'lim jarayonini individuallashtirish, bolalarning qobiliyatlari va qiziqishlarini hisobga olish, interaktiv va ijodiy faoliyatni tashkil etish orqali bolalarning shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash usullari tahlil qilingan. Maqolada pedagogik amaliyot uchun tavsiyalar keltirilgan va zamonaviy ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning ahamiyati ko'rsatib berilgan.*

Kalit so'z. *bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim, rivojlantiruvchi ta'lim muhiti, individual yondashuv, interaktiv ta'lim, ijodiy rivojlanish, pedagogik innovatsiya.*

Abstract. *The article highlights the pedagogical importance of personalized education and the creation of a developmental educational environment. Methods for individualizing the learning process, taking into account students' abilities and interests, organizing interactive and creative activities to ensure personal, intellectual, and social development are analyzed. Recommendations for pedagogical practice are provided, and the significance of a student-centered approach in modern education is demonstrated.*

Keywords. *personalized education, developmental educational environment, individual approach, interactive learning, creative development, pedagogical innovation.*

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadi bolani shaxs sifatida rivojlantirishdir. Bu jarayonda har bir tarbiyalanuvchining qobiliyatlari, qiziqishlari va individual xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim tarbiyalanuvchini ta'lim jarayonining

markaziga qo'yadi va uning o'ziga xos ehtiyojlari, o'rganish uslublari va qobiliyatlarini inobatga oladi. Shu orqali bolalar mustaqil fikrlashni o'rganadi, o'z qobiliyatlarini kashf etadi va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi.

Rivojlantiruvchi ta'lim muhiti esa bolalarga o'z bilimini amaliyotda qo'llash, yangi g'oyalarni sinash va ijodiy faoliyat bilan shug'ullanish imkonini beradi. Bu muhit bolalarning kognitiv, ijtimoiy va emotsional rivojlanishini rag'batlantiradi, muammolarni hal qilish va muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, rivojlantiruvchi ta'lim muhiti bolalarda qiziqish va motivatsiyani oshiradi hamda ularni faol va mustaqil ishtirokchi sifatida tarbiyalaydi.

Umuman olganda, bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim va rivojlantiruvchi ta'lim muhitini tashkil etish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga, bolalarning shaxsiy rivojlanishini rag'batlantirishga va ularni mustaqil, ijodiy va ijtimoiy mas'uliyatga ega shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim tarbiyalanuvchining individual xususiyatlarini, qobiliyatlarini, qiziqishlarini va rivojlanish sur'atlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini moslashtirishni nazarda tutadi. Bu yondashuvda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki mentor va yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi sifatida faoliyat yuritadi hamda bolalarning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'limning asosiy tamoyillaridan biri tarbiyalanuvchining individual qobiliyatlarini aniqlash va ularni rivojlantirishdir. Shu orqali har bir bola o'z imkoniyatlariga mos tarzda bilim va ko'nikmalarni egallash imkoniga ega bo'ladi. Ta'lim maqsadlarini tarbiyalanuvchining ehtiyojlari va qiziqishlariga moslashtirish ham muhim hisoblanadi, chunki bu bolalarni faol ishtirok etishga undaydi va o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Bundan tashqari, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga alohida e'tibor beradi. Bolalar mustaqil qaror qabul qilish, o'z g'oyalarni ifoda etish va muammolarni hal qilish orqali o'z ijodiy salohiyatini namoyon qiladilar. Baholash jarayoni esa shaffof, konstruktiv va rag'batlantiruvchi tarzda tashkil etiladi, bu esa bolalarning o'z kuchli tomonlarini anglashiga va zaif jihatlarini yaxshilashga yordam beradi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim bolaning o'z bilimini boshqarish qobiliyatini oshiradi, o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi va o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. Shu tarzda, har bir tarbiyalanuvchi faol, ijodiy va mas'uliyatli shaxs sifatida shakllanadi, ta'lim jarayoni esa individual ehtiyojlar va qobiliyatlarni inobatga olgan holda samarali va maqsadga muvofiq bo'ladi.

Rivojlantiruvchi ta'lim muhiti bolalarning kognitiv, ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga qulay sharoit yaratadi va ularning bilim, ko'nikma va shaxsiy

salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday muhit xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi bo'lishi kerak, ya'ni bolalar o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari, xatolarini tanqid qilmasdan o'rganishlari va yangi bilimlarni sinash imkoniga ega bo'lishlari lozim. Shu bilan birga, rivojlantiruvchi ta'lim muhiti ijodiy va interaktiv faoliyatni ham o'z ichiga oladi. Bu bolalarni mustaqil fikrlashga, muammolarni hal qilishga va ijodiy yondashuvlarni qo'llashga undaydigan mashg'ulotlar va o'yinlarni o'z ichiga oladi.

Muhitning yana bir muhim xususiyati moslashuvchan ta'lim uslublari bo'lib, ular har bir bolaga individual yondashish imkonini beradi. Ta'lim jarayonida ishlatiladigan metod va texnologiyalar bolalarning qobiliyatlari, qiziqishlari va rivojlanish sur'atlariga mos ravishda tanlanadi. Shuningdek, rivojlantiruvchi ta'lim muhiti ta'lim jarayonini boyituvchi resurslar va vositalar bilan ta'minlanishi zarur, jumladan kitoblar, multimediya vositalari, eksperimentlar va o'yinlar. Bu vositalar bolalarning bilimini mustahkamlashga, o'rganishni qiziqarli qilishga va ularning mustaqil faoliyatini rag'batlantirishga xizmat qiladi.

Muhitda ijtimoiy hamkorlik va kommunikatsiya ham alohida e'tibor talab qiladi. Bolalar o'rtasida jamoaviy ish va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, hamkorlikni rag'batlantirish va ijtimoiy tajribani oshirish orqali ta'lim jarayoni samarali bo'ladi. Shu tarzda, rivojlantiruvchi ta'lim muhiti nafaqat bilim berishga, balki bolalarning shaxsiy va ijtimoiy qobiliyatlarini, kreativ fikrlashini va muammolarni mustaqil hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu muhit bolalarning qiziqish va motivatsiyasini oshiradi, ularni faol ishtirokchi sifatida tarbiyalaydi va shaxs sifatida rivojlanishiga yordam beradi.

Amaliy tavsiyalar sifatida, ta'lim jarayoni har bir tarbiyalanuvchining individual xususiyatlari, qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos tarzda tashkil etilishi kerak. Bu maqsadda individual dasturlar ishlab chiqish va ulardan muntazam foydalanish tavsiya etiladi. Shuningdek, interaktiv va o'yin uslubidagi mashg'ulotlarni keng qo'llash bolalarning qiziqishlarini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi va bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi.

Tarbiyalanuvchilarning qiziqish va ehtiyojlarini muntazam monitoring qilish ham muhimdir. Bu jarayon pedagogga bolalarning rivojlanish sur'atlarini, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini beradi va ta'lim jarayonini moslashtirishda asos bo'ladi. Baholash jarayoni esa konstruktiv va rag'batlantiruvchi tarzda olib borilishi kerak, chunki bu bolalarning o'z qobiliyatlariga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularni yangi bilimlarni o'rganishga motivatsiya qiladi. Shuningdek, pedagoglarning doimiy professional rivojlanishi va innovatsion metodlarni o'zlashtirishi muhim

hisoblanadi. Bu tarbiyachilarga zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash, ta'lim jarayonini boyitish va bolalarning shaxsiy rivojlanishiga yanada samarali hissa qo'shish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim va rivojlantiruvchi ta'lim muhitini yaratish zamonaviy pedagogik jarayonning asosiy tamoyillaridan biridir. Ushbu yondashuv ta'lim sifatini oshiradi, bolalarning ijodiy va intellektual rivojlanishini rag'batlantiradi, ularni mustaqil fikrlovchi, ijtimoiy mas'uliyatga ega va raqobatbardosh shaxslar sifatida shakllantiradi. Shu sababli pedagoglar har bir mashg'ulotda individual yondashuvni qo'llash, interaktiv metodlarni tatbiq etish va rivojlantiruvchi ta'lim muhitini yaratishga alohida e'tibor qaratishlari zarur. Bu nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki bolalarning shaxs sifatida mukammal rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. (2023). Ta'limning individual yondashuv asoslari. Toshkent.
2. Karimov A., Tursunova M. (2022). Rivojlantiruvchi ta'lim muhitini tashkil etish. Toshkent: Fan va Texnologiya.
3. UNESCO. (2023). Personalized Education and Learning Environments. Paris.
4. Islomov D., Nazarova L. (2021). Interaktiv va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim metodlari. Toshkent.
5. Rasulov B. (2022). Pedagogik innovatsiyalar va bolalarni rivojlantirish. Toshkent: Innovatsiya.